

Balineseren

Dette er historien om balineseren, fra den tidlige start og frem mot nyere tid. Siorbaja har arbeidet seg gjennom flere kilder til denne artikkelen, og takker spesielt Solbjørg Karlsen for hennes bidrag.

Hva er en balineser?

Ganske enkelt, en balineser er en langhåret siameser. Balineseren finnes i de samme fargene som siameseren, de har de samme blå øynene, har den samme intelligens og temperament, så egentlig, den eneste forskjellen mellom disse to rasene, er pelslengden.

Norges første balineser, Vivekattens Pamir, BAL c, ung og viril. Oppdretter: Nina Lindström, eier: Solbjørg & Johs Karlsen.

Akkurat som siameseren har en kort, tettliggende pels, er balineserens fin og silkeaktig, med hårlengde mellom 1,5 cm til 5 cm på kroppen og en viftehode som kan ha en hårlengde på opptil 10 cm i noen tilfeller.

Noen balineser-eiere påstår at deres katter er "stillere" enn deres korthårete slektninger, mens andre insisterer på at deres balinesere er like "bråkete" som siameseren. En ting kan de i alle fall enes om: deres katt er blant de mest grasiøse og majestetiske av alle rasekatter!

Hva er en variant?

Korthårete balinesere, kjent som varianter, kan også sees siden oppdrettere stadig må parre tilbake topp kvalitet siam for å forbedre typen og øyenfargen til balineseren. Kattunger etter en paring mellom en balineser og siameser har en kort, pysj-aktig pels, og de er kjent som varianter. Disse er uvurderlige i et balineser oppdrettsprogram, siden de bærer det recessive langhårsgenet som de gir videre når de blir paret med en balineser eller en annen variant.

Utfall fra balineser-parringer

Forelder 1	Forelder 2 (en av de følgende)		
	BAL	SIA	BAL Var
BAL	Bare BAL	Bare BAL Var	50% BAL 50% BAL Var
SIA	Bare BAL Var	Bare SIA	Anbefales ikke
BAL Var	50% BAL 50% BAL Var	Anbefales ikke	25% BAL 75% BAL Var*

* bare 50% er virkelige varianter, de andre 25% bærer ikke langhår, men man kan ikke se hvem som er hvem

Balineseren i USA - Opphav

Vi vet lite om den tidlige historien til balineseren. Noen sier at minst en kinesisk tapet viser en langhåret, masket katt. The Cat Fanciers Federation (CFF) hadde en langhåret siameser (som jo er hva balineseren er, og hva den opprinnelig ble kalt) registrert i 1928. Men denne historien starter senere, på 1950-tallet, når seriøse avlsprogram ble etablert.

Man tror at "fuzzy" kattunger ble født i siameserkull fra tid til annen. Den lange pelsen på disse kattungene var uønsket, de ble kosekatter i all stillhet.

Dette forandret seg for all fremtid på 1950-tallet, da to siamoppdrettere, Marion Dorsey (stamnavnet Rai-Mar i California) og Helen Smith (stamnavnet MerryMews i New York) begge fikk langhårsavkom i sine siamkull og ble bergtatt av deres skjønnhet. I stedet for å la disse bli kosekatter som andre oppdrettere hadde gjort før dem, begynte de linjeavl for å produsere langhårede siamesere.

Det var Helen Smith som kom på navnet balineser, navnet langhåret siameser lød ikke riktig, disse kattene minnet henne om grasiøsiteten og elegansen til dansere på Bali.

Helen Smith var den første som stilte ut en balineser i CFA, i klassen for "andre varianter" (AOV) på The Empire Cat Show i New York City. Helen og Marion arbeidet sammen gjennom 1950- og 60-tallet for å utvikle avlsmateriale og for å oppnå anerkjennelse for en ny, mutert rase.

Marion Dorsey stilte ut på et CFF-show i Glendale, California så tidlig som i 1956. Det er takket være disse to damene og deres forutseenhet at vi kan glede oss over balineseren i dag.

I 1965 solgte Marion Dorsey sitt katteri til Sylvia Holland (stamnavnet Holland's Farm, Tarzana, California). Sylvia var en siameseroppdretter som hadde anskaffet seg sin første balineser, nettopp fra Rai-Mar-oppdrettet, i 1958. Hun ble helt bergtatt av rasen og dedikerte resten av sitt liv til å forbedre deres status, spesielt innen CFA.

Sylvia Holland ble den personen som bragte alle balineseroppdrettere sammen, til å arbeide sammen for å forbedre rasen og få den anerkjent i alle forbund. Når det ble nødvendig å utvide genbasen, overbeviste hun oppdretterne til å bytte katter og kattunger og bruke hverandres hannkatter.

Selv bidro hun med å hjelpe andre oppdrettere til å etablere og ekspandere sine linjer. Nesten alle balineserstamtavler kan spores tilbake til "Holland's Farm-linjen". I tillegg til det hun bidro med i avl, var Sylvia en meget aktiv faktor i å få balineseren anerkjent i CFA. I 1965 var de godkjent i alle forbund - unntatt CFA. I 1967 deltok hun på CFA's årlige sammenkomst (tilsvarende GF - red. anm.) og opplevde at balineseren fikk midlertidig status. De ble endelig godkjent i 1970. Det året var det 23 balinesere påmeldt til det prestisjetunge showet "Santa Monica Show".

I løpet av denne tiden ble "The Balinese Breeders and Fans of America" (B.B.F.A.) stiftet. Det var dette forbundet som skrev den første standarden i 1965 og 1967, som ble oppdatert for CFA i 1970. De skrev også "The Code of Ethics", som også ble viktig innen prosessen i utviklingen av rasen.

Det tok 5 år før man så den første Grand Champion, og dessverre levde ikke Sylvia Holland lenge nok til å feire dette; så stolt hun hadde vært! Den første Grand Champion brukte 21 shows og 2 år på å få sin tittel, nr. 2 brukte bare 7 måneder! Begge disse kattene var for øvrig blåmaskede. Ting ble bedre etter hvert, det tilkom 9 Grand i årene 1975-80: 4 blå, 1 brun, 1 sjokolade og 3 lilla.

Mens man var inne i en god periode for balineseren i showringen, oppsto det alvorlige uenigheter oppdretterne i mellom. Flere oppdrettere ville oppdrette og stille ut balineseren i de andre variantene som innen CFA kalles «Colorpoint Shorthair Colors». (CFA anerkjenner bare brunt, blått, sjokolade og lilla på siameserne, alle andre farger - også tabby - går inn i denne gruppen som forkortes CPSH - red. anm.) Fordi Colorpoint Shorthair betegnes som en hybrid katt, var det andre oppdrettere som mente at å avle frem disse fargene ville medføre at balineseren ville miste sin status som ren siameserhybrid. Mistet de denne statusen, ville det bli ulovlig å parre tilbake på siameseren. De kom likevel frem til en enighet, og løsningen var å avle og stille ut disse langhårede maskekattene under et annet navn, og i 1979 ble Javaneseren godkjent i CFA. (OBS! Dette er en masket katt - ikke som vår Javaneser - red. anm.)

I årene 1980-85 tilkom ytterligere 36 nye Grand i CFA. I denne perioden var det Leslie Lamb som var en sterk faktor innen rasen. Hun anbefalte sterkt praksisen med å parre tilbake på siameseren for å forbedre typen. På denne tiden minnet nemlig balineseren mer på den gamle typen siameser - applehead. Praksisen med å parre tilbake på siameseren produserte bare korthårete kattunger som bar genet for langhår. På grunn av siameserens påvirkning, hadde disse variantene mye bedre type enn de som var utfall av langhår x langhår. Disse variantene kunne ikke stilles ut, men viste seg uvurderlig i avlsprogrammet. I de 15 årene Leslie oppdrettet balinesere, produserte hun 13 Grand, og de fleste av disse var utfall av variant x variant. Hun fokuserte på å avle frem det perfekte hodet, avle bort den klumpete profilen som veldig lenge hadde vært karakteristisk for balineseren. Faktisk ble hennes katter kjent som "The Rangkesari head".

I 1986 fikk dessverre Leslie astma og var nødt til å gi seg som oppdretter. Hun omplasserte alle sine katter til forskjellige oppdrettere, og mange av disse kattene finnes i dagens stamtavler.

På den samme tiden, på den andre siden av landet i Hawkinsville, Georgia, var det en annen oppdretter som gjorde store framskritt innen rasen, nemlig Nellie Sparrow (stamnavnet Gaynells). Nellie hadde arbeidet med balineseren siden tidlig på 1970-tallet, og var meget bekymret for balineserens pels. Selv om hun var helt enig med Leslies tro på nødvendigheten av å parre tilbake på siameseren for å forbedre typen, var hun bekymret for at den riktige pelsen ville bli mistet. Hun var videre veldig bestemt på hvilken type siameser som skulle brukes, i troen på at siamesere som viste litt lengre pels enn vanlig var langhårsbærere, og at det var disse som skulle brukes i avlsprogrammet. Det var hennes erfaring at pelsen produsert av disse siameserne var av den silkeaktige typen som var ettertraktet på balineseren.

Slutten av 1980-tallet fortsatte å være en kontroversiell tid for balineserne. På grunn av manglende enighet mellom oppdretterne og variable kvaliteter på katter presentert på show, ble sannsynligvis dommerne forvirret i forhold til hvordan en balineser skulle se ut, og dette medførte at kattene ikke ble nominert. Utstillerne visste ikke hva de kunne forvente, og de nyankomne i showringen mistet fort motet. På grunn av dette, samt nye raser som tilkom, sank interessen for balineseren. Det kunne være 35 balinesere i en klasse på slutten av 1970-tallet, men på slutten av 1980-tallet ble de et sjeldent syn. Et resultat av uenighetene var at balineseren ble reklassifisert i 1984, da ble de overflyttet til korthår og måtte konkurrere der.

Balineserklubber fikk også problemer på denne tiden. De mistet medlemmer og nødvendige midler til å drive videre. Medlemsblader fikk færre sider, og etter hvert ble de borte. B.B.F.A. prøvde å forene de forskjellige kreftene, men fant til slutt ut at de ikke hadde noen misjon lenger, og la ned. De overlot stafettpinnen til California Balinese Club (som senere ble Continental Balinese Club), som etter hvert ble balineserens representant innen CFA.

På slutten av 1980-tallet hadde altså Leslie Lamb sluttet med oppdrett av helsegrunner, og Nellie Sparrow tok en hvilepause av personlige årsaker. Begge disse kvinnene hadde vært viktige bidragsyttere for rasen og deres katter finnes i det meste av dagens linjer. Vi skylder disse to damene mye for deres hjelp til å utvikle den moderne balineseren.

Bobbie Short (stamnavnet Balik) dukket opp og tok opp tråden etter Leslie og Nellie. Hun var så heldig å eie katter fra både Rangkesari og Gaynells. Å sammenføre det harde arbeidet nedlagt i disse to oppdrettene var som trolldom, og innen kort tid produserte Bobbie fantastiske katter! CH Rangkesari's Tabia of Balik ble den første balineseren med DM-tittel.

Bobbie hadde bare muligheten til å oppdrette og stille ut i en kort periode på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet. Omstendigheter tvang

henne til å ta en pause. Imidlertid hadde hun delt Balik-"magien" med mange andre oppdrettere, som fortsatt er aktive. Balik-linjen har tilført mange oppdrett stor suksess.

Balineseren i England

Den første balineseren som ble importert til England kom tidlig i 1973, og var blåmasket, US Ch Verdes Blue Warrior of Davina, og hans brunmaskede variant-datter, Davinas Chocolate Gem, flyttet til Sandra Birch (Sandoval). Sandra brukte mange år på å markedsføre rasen, inntil Gem ble sterilisert i 1977.

Margaret Manolson kjøpte en blåmasket gutt, Sandoval Paris Review, fra Sandra for å etablere hennes berømte "Cheldene"-linje ved å bruke siameser hunnkatter og parre variant-avkommene tilbake på Paris. I 1978 importerte Margaret flere katter fra Amerika, Gaynell's Bobby Boy of Ti-Mau, US Gr Ch Ti-Mau's Brite Sunshine (sjokolademasket hunnkatt) og etterhvert to brunmaskede hunnkatter, Bali Vista Chasa and Bali Vista Chia, Del-Ri's Donna (sjokolademasket) og Del-Ri's Prima (lillamasket). Margaret fikk også "Camilla", som var en balineser med ukjent bakgrunn.

Rasen utviklet seg i ledd etter ledd, fikk GCCF godkjenning og til slutt Championship-status i 1986. På slutten av den første show-sesongen, hadde 3 katter fått Champion-tittel, og i 1989-90-sesongen fikk den første balineseren tittelen "Grand".

Siden de tidligere dager, har utseendet til kattene forandret seg dramatisk pga. hyppig bruk av siameser for å oppnå en virkelig langhåret siameser, og mange flere balinesere har oppnådd Grand-tittel og vunnet tittelen Best in Show.

Balineseren i Norge - Solbjørg Karlsen ser tilbake...

Balineseren er ikke noen stor gruppe/rase i Norge i dag. Det er ikke mange oppdrettere av rasen. Mange har forsøkt seg i det små, men falt av lasset

etterhvert. Likeledes er det i vårt naboland Sverige. Den første balineseren kom til Sverige fra England i 1981, og var en sjokolademasket hunn, "Quetinka Akarrazhi". I 1982 kom en blåmasket hann, "Tiger Boy". Disse la grunnstammen i den svenske balineseravlen. Etter hvert ble det importert flere balinesere fra England av oppdrettere i Sverige (noen år senere også til Norge). FIFe ga rasen Champion-status i 1985.

Alt startet for meg med at jeg leste om den langhårete varianten av siameser. Det var Karina Bjuran som skrev et stykke om rasen, som først fanget min interesse. Etter en tid bestemte jeg meg for å importere en balineser fra Sverige. Det hadde seg slik at Vivelkatten hadde et kull, men det var ingen hunner i kullet til salgs. Etter å ha bestemt meg for å reise og ta en titt på kullet, bestemte jeg meg for å kjøpe Vivelkattens Pamir, en lillamasket hann. Han ble den første balineser i Norge, med ankomst oktober 1987. På den tiden hadde jeg 4 siamesere, og var oppdretter av siamesere.

Jeg valgte Pamir av flere grunner, han var den i kullet som hadde mest av siameseren i seg, og hadde dessuten det beste orientalske "look'et". Lengdene hans var veldig bra, og han var ikke så grov i benstammen som sine søsken.

Mine planer var da å parre han med en siameser, for videre avls-materiale. Han ble parret med Tabby Beauty av Karitzzy (SIA b 21), og det aller første langhårsbærende kullet (3 stk.) av rasen ble født i Norge 12. juli 1988. Dette ble starten på av Karitzzy's balinesere.

I mellomtiden ble det også importert en lillamasket hunn av Ragnhild Hansen (Hiro Yoko) - Vivelkattens Qatla, i desember 1987. Qatla ble også parret med Pamir, og de fikk et balineser kull høsten 1988. For å få mer avlsmatriale og en ren balineser hunn, importerte jeg Pandai Morwenna (BAL b 21) fra Liz Corps England i desember 1988. Tabby var en ny maskefarge for oss i Norge og Sverige. Noen år senere kom det 2 balineser hunner til fra oppdrettet

Pandai. Det var Pandai Tabitha (BAL a 21), importert av Nina Schwinger, 1991, og Pandai Wilhelmina (BAL a), importert av Ragnhild Hansen, 1992.

Det første balineser x balineser kullet "av Karitzzy" ble født 16. november 1989. På denne tiden var også variantene som ble født 12. juli 1988 klar for videre avl. En sjokolademasket variant hunn, Choco Alexandra av Karitzzy ble i oppdrettet. Hun ble parret med Vivelkattens Toady (BAL a), som nå var ankommet fra Sverige. De fikk et kull på 6 unger, men kun en var balineser: Fara Diba av Karitzzy (BAL b). Hun ble i oppdrettet, fikk flere kull, hvorav et kull var på 9 unger.

Balineserne vi hadde i Norge så langt, var noe engstelige i temperamentet. Alle importene så langt, var fra Vivelkatten, Sverige (2 hunner til var importert fra Vivelkatten) og Pandai, England. Lite oppfinnsomt, lite klokt.

Jeg bestemte meg for kun å parre inn katter som var trygge på seg selv, utadvendte og selvsikre i de fleste situasjoner. Etter å ha undersøkt noen oppdrett i England, fant jeg endelig dette oppdrettet, med herlig lynne på kattene sine - det var Soleil og oppdretter Lilian Howard. Men i mellomtiden parret jeg inn den engelske siameserlinjen som (N) Hagar's hadde fra Pannaduloa og Shermese. I 1991 ble de røde linjene importert fra England, hannkatten Soleil Sun Prince (BAL d 21), en selv kontrollert og herlig utadvendt herremann. Han var den som skulle tilføre temperamentet.

Videre parringer på spesielt utplukkede siamesere med topp temperament ble viktig for meg, noe av det viktigste faktisk. Det har vært flere siameserhanner jeg gjerne skulle ønsket brukt (på grunn av type) på mine balinesere, men fant ut at temperamentet ikke var slik jeg ønsket .

Nå hadde jeg kommet et stykke på vei, og fargene var utvidet til rødt, creme og skilpadde. Jeg parret også inn de røde/creme siameserlinjene til

Pannaduloa og senere den engelske siameser linjen Freudenreich som Liv B. Holst hadde importert, der det ligger gamle kjente siamesere som bl.a. Zeppelin Wellington, Daunus Pascali og Tyemead Gentleman Jim bak.

I 1997 bestemte jeg meg for å slutte med ren siam avl.

Det er ikke lett å starte som oppdretter av en liten rase som balineser. Det krever pågangsmot, villighet til å se det gale en gjør i avlsarbeidet, og videre følge nødvendige retningslinjer.